

Drumurile mele toate ...
- Ștefania Mărăcineanu -

„Răsplata pentru cercetătorul devotat științei nu vine din afară ci sunt fiorii de fericire pe care îi are la descoperirea adevărului. Acești fiori i-am simțit când într-un colțisor întunecat din laborator am văzut prima oară scânteierile date de plumb și când mi-a străfulgerat prin minte că ar putea fi radioactivitate artificială. Aceiași bucurie divină m-a cuprins când am văzut cerul întunecându-se ca prin farmec și ploaia căzând prin simpla acțiune a unei substanțe radioactive.”

*Ștefania Mărăcineanu – Radioactivitatea,
21 mai 1936*

Ing. Dănuț ȘERBAN
dp.serban@yahoo.com

Au fost spuse multe vorbe despre fiziciană româncă Ștefania Mărăcineanu, cea care a inițiat în România pregătirea universitară sistematică în domeniul radioactivității. Unii o susțin, alții o contestă, dar cei mai mulți nu o cunosc. În preambulul unei cercetări mai ample a vieții și lucrărilor științifice ale acestei cercetătoare, realizată la propunerea domnului Aurel Tudorache, muzeograf la Muzeul Național Tehnic, vom încerca să realizăm aici o trecere în revistă a locurilor prin care a trecut.



17 iunie 1882,
București, strada Câmpului nr.19

În seara zilei de 17 iunie 1882, în jurul orei 19.00, în suburbia Sf. Ioan Moși se naște Ștefania Mărăcineanu, fiica naturală a Sevastiei, „manageră”. Nașterea va fi înregistrată a doua zi la Primăria Sectorului 1 – Galben.

A cui să fi fost casa? Acolo locuia Sevastia, sau acolo era angajată? Oare tatăl să fi locuit la aceeași adresă? Sunt întrebări la care încă nu se poate răspunde.

Ștefania Mărăcineanu
Biblioteca Națională a României
Colecții speciale – Arhiva istorică

1892,
București, Șoseaua Pandurilor nr.30
Azilul „Elena Doamna”

La vârsta de 10 ani o găsim pe Ștefania înscrisă în Foaia matricolă a clasei a IV-a primară a Azilului „Elena Doamnă”, ca orfană. Înainte de această dată nu avem informații înainte de această dată. Am putea doar presupune că la această vârstă a rămas orfană, motiv pentru care o găsim înscrisă la azil.

1901,
București, Școala Lucaci

În foaia matricolă a clasei a VIII-a de la Școala Centrală de fete o găsim menționată pe Ștefania ca fiind în al IV-lea an de studiu, înscrisă începând cu anul școlar 1899-1900. La rubrica „domiciliul tutorilor” este menționată „Școala Lucaci”. Ce legătură avea Școala Centrală de fete cu școala care se pare că ar fi existat pe str. Lucaci? Este posibil ca pe Strada Lucaci să fi fost o școală cu internat, unde să fi locuit orfana Ștefania, elevă a Școlii Centrale?

15 septembrie 1911,
București, str. Maria Roseti nr.10
(la d-na Ecaterina Florescu)

După ce a terminat facultatea, Ștefania este anunțată de către Direcțiunea Învățământului Superior și Secundar din cadrul Ministerului Instrucțiunii și Cultelor că a fost numită profesoară suplitoare de fizico-chimice în București, urmând să predea la Școala secundară de fete gr. II Internat, Școala secundară gr. I nr.2 și Școala secundară gr. II nr.1.

6 aprilie, 16 octombrie 1912
București, str. Maria Roseti nr.10

După nici 1 an Ministerul o anunță pe Ștefania că este mutată de la Școala secundară de fete gr. II Internat, la Școala secundară de fete din Ploiești ca suplitoare a catedrei de matematici. Ulterior este iar transferată în București.

15 septembrie 1914,
București, str. Dionisie (Lupu) nr.62

Ștefania este anunțată de Minister că, în anul școlar 1914-1915, va preda la catedra de fizico-chimice a Școlii secundare de

fete Internat din București, pe durata cât titulara, Chrisanta Râmniceanu, se află în concediu.

**7 octombrie 1923,
Paris, 11 Rue Cassette**

Ștefania primește o carte poștală de la Nicolae Iorga, aflat la Biskra (Algeria), acesta urându-i scurt „La bună vedere”. De unde o cunoștea Iorga pe Ștefania, când încă ea nu-și căpătase un renume? Să aibă legătură cu „Școala Română din Paris” creată de Iorga în 1920, an în care se pare că și ea își începea studiile doctorale la Paris? Oare să se fi cunoscut la Câmpulung Muscel, unde mergeau amândoi destul de des?

**25 decembrie 1929,
Paris, 47 Rue de Vaugirard**

De aici trimite Ștefania o scrisoare în țară confidentei sale, Alexandrina Fălcoianu, în care scrie: „D-ta și Regele să trăiți și Compania, că altfel greu ar fi fost”. „D-na Curie m-a primit foarte bine. ... Am făcut împreună programul de ce voi avea de lucru anul acesta la teorie. Enorm de mult și greu, dar s-a oferit să-mi dea toate explicațiile necesare”.

**9 februarie 1930(?),
Paris, 9 Rue Ernest Cresson**

Într-o altă scrisoare, trimisă aceleiași Alexandrina Fălcoianu, scrie: „Voi lupta, dragă Doamnă, și pentru mine și pentru dreptate și pentru onoarea țării și a femeilor”.

**10 iunie 1930,
București, Bd. Col. Mihai Ghica 57**

O dată cu venirea în România, Ștefania va depune un brevet de invenție cu titlul „Mijloc de a provoca ploaia”. Adresa autorului, înscrisă pe brevet, este cea de mai sus. De fapt aceasta este adresa unde se afla Sanatoriul Surorilor de Caritate „Regina Elisabeta”, actualul sediu al Institutului „Ana Aslan”.



Brevetul de invenție
Biblioteca OSIM

În acea perioadă diriginta Institutului era nimeni alta decât Alexandrina Fălcoianu, prietena ei de suflet.

**28 aprilie 1937,
Câmpulung Muscel,
Str. Col. Grigore Alexandrescu 63**

Aflată la Câmpulung Muscel, Ștefania îi trimite lui Lucian Predescu câteva informații referitoare la viața și activitatea sa științifică, pentru a fi introduse în lucrarea acestuia intitulată „Enciclopedia României – Material românesc. Oameni și înfăptuiri”, publicată în 1940. Era o lucrare născută din profunde sentimente de patriotism românesc. După 1944, atât cartea cât și autorul vor suferi din cauza cenzurii.

**4 august 1939,
Câmpulung Muscel,
Calea Romanștilor, Vila Hristescu**

Numirea noului director al Laboratorului de Gravitate, Căldură și Electricitate, în persoana prof. C. Stătescu, în locul fostului ei coleg de facultate Cristian Musceleanu, sau poate apropierea războiului au condus la oarecare modificări în viața cadrelor didactice. Printre altele, de aici trimite Ștefania o scrisoare în care își arată nemulțumirea că nu poate beneficia de răgazul ce i-l conferă vacanța școlară pentru a-și reface forțele cu ajutorul unui tratament cu ape minerale, fiind chemată la facultate după doar 1 lună de concediu.

**1 august 1940,
Câmpulung Muscel,
Str. Col. (Grigore) Alexandrescu 21**

Ca urmare a războiului, în 1940 instituțiile publice cereau din partea angajaților să-și declare cetățenia, etnia și orientarea religioasă. Era vremea în care se extindea prigoana împotriva „dușmanilor poporului”. Erau puse să facă declarații și să depună jurământ și cadrele didactice ale Universității, ceea ce face și Ștefania care se afla, ca și cu alte ocazii, la Câmpulung Muscel în vacanță.

**28 august - 11 octombrie, 1941
Câmpulung Muscel
Str. Col. (Grigore) Alexandrescu 29**

Pe durata lunilor iulie-septembrie, Ștefania va desfășura activitate obștească la Spitalul de Zonă Interioară din Câmpulung Muscel. Ea va solicita să-i fie prelungită șederea până la deschiderea cursurilor facultății, pentru a ajuta la curmarea suferinței răniților de război ce-i are în tratament. Tot cu această ocazie va trimite un memoriu de activitate și va solicita să i se acorde gradul de conferențiar, arătând cât de potrivnică i-a fost soarta pe plan profesional. Dintr-o telegramă din 11 octombrie 1941 rezultă că ea era încă la Câmpulung Muscel și lămurirea aspecte referitoare la publicarea unor articole.

**15 august 1944,
București, Cimitirul Bellu - fig.124-150**

Ultimul popas este în locul unde se odihnește Ștefania Mărăcineanu, alături de multe personalități ale țării - Cimitirul Bellu din București.

și unde am lăsat tot ce
 as fi putut economisi
 în cariera mea didactică
 As fi putut clădi o casă
 eu și ea am chelbit
 cu aparatele de Laborator.
 Acest Laborator după mine
 va rămâne Universității,
 dar cel puțin cât timp și
 pot lucra să am și eu o
 situație altă ca cea de acum
 și să-mi sfârșesc cariera în
 quod ornatil. Laboratorul
 acesta este viața mea, de care
 nu m'as putea despărți de cât

când m'as mai fi. Când
 se înființare o școală și erau
 și în muntele defa ei stili și
 școlile au fost desființate. A
 fost o persecuție și o oportunitate
 care m'a urmărit pas cu pas,
 de când am rupt cu Teht. de
 Radium pe chestia dreptului meu.
 Știu că am un grup evitativ
 în Universitate tot din cauza
 aceluși motiv, dar prin multe
 nașchi de în spiritul xv. de
 dreptate. Gradul de conferențiar mi-a
 dat o satisfacție și o onoare de Radium și o
 vază această am lăsat și
 lăsat încă la spitalul de azi
 unde am dus electroterapia, lămurind
 as-fel pe doctor ca să poată înțelegi de
 rău. Am înțeles și o vază de
 ca să-l înțeleg. Și m'as mai să lăsa
 la de când. eu și ea. Ședea și m'as permis

Extras dintr-o scrisoare memoriu a Ștefaniei Mărăcineanu
 scrisă pentru a primi gradul de conferențiar
 Arhivele Naționale ale României - Direcția Municipiului București

Informația este oferită de Gheorghe Bezviconi în cartea sa „Necropola Capitalei”, publicată de Institutul de istorie „Nicolae Iorga”. Membru corespondent al Academiei Române, ulterior

persecutat politic, a ajuns portar la Cimitirul Bellu, ceea ce ne face să punem bază pe informația oferită de acesta.

Un fel de încheiere

Această prezentare se dorește doar un început al unui studiu biografic privind viața și realizările Ștefaniei Mărăcineanu, cercetătoarea care a fost cu un pas înaintea lui Horia Hulubei, chiar și atunci când a murit. Ea a fost prima cercetătoare ce a militat pentru studiul sistematic al fenomenului radioactivității, în cadrul Universității din București, și a creat baza materială a unui laborator de acest gen, nu numai înaintea lui George Manu, alt cadru didactic ce a avut preocupări în domeniul fizicii atomice, dar chiar și înainte ca Horia Hulubei, întemeietorul viitorului Institut de Fizică Atomică, să se transfere la București, la Facultatea de Științe.

Doresc să mulțumesc Direcției Municipiului București a Arhivelor Naționale ale României pentru efortul zilnic de a-mi pune la dispoziție materialele solicitate. De asemenea, au fost utilizate documente aflate în arhivele Academiei Române, Oficiului de Standarde, Invenții și Mărci și Bibliotecii Naționale.

„Laboratorul acesta este viața mea, de care nu m'aș putea despărți de cât când n'aș mai fi. Când se înființase o secție și eram să fiu numită șefa ei știți că secțiile au fost desființate. A fost o persecuție și o opoziție care m'a urmărit pas cu pas, de când am rupt cu Institutul de Radium pe chestia dreptului meu. Știu că am un grup contrariu în Universitate tot din cauza aceluiași motive, dar pun multă nădejde în spiritul Dv. de dreptate. Gradul de conferențiar mi-ar da o satisfacție și o conferință de Radioactivitate.”

*Ștefania Mărăcineanu,
Câmpulung Muscel - 9 septembrie 1941*